

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

A kutatás címe: Magyar vonatkozások 19. század eleji román szótárakban

Kutatásvezető: Vremir Márta

A kutatás időtartama: 2019. július 1. - 2019. december 31

A kutatási program megvalósulása:

A *Magyar vonatkozások 19. század eleji román szótárakban* c. kutatási program keretén belül az említett korszakban megjelent román alapnyelvű, magyar párnnyelvű szótárak nyelvi anyagával foglalkozom.

A első nagyobb lélegzetű erdélyi román lexikográfiai munka 1822–1823-ban jelent meg Kolozsváron, a Református Kollégium nyomdájában, Török János által. A Ioan Bobb püspök által kiadott kétkötetes szótár [Dictionariu Rumanesc, Lateinesc, si Unguresc, dein orenduialla excellentii sale Preosfintitului Ioan Bobb Vladeicul Fagarasului asediat si cu venitu cassei clerului typarit in doao tomuri. Tom. I. A–L, Tom. II. M–Z. In Clus cu Typariul Typografii Collegiumului Reformatilor prin Stephan Török 1822 (1823).] tekinthető az első rendszerezett háromnyelvű román szótárnak. A szótár keletkezésének története gyakorlatilag ismeretlen. Az előszó alapján meg lehet ugyan állapítani, hogy több szerkesztő is együtt dolgozott, de hogy kik voltak ezek, nem tisztázott.

Az elmúlt időszakban a napi élethez tartozó fogalomkörök közül a testrészek megnevezéseit a különböző testrészek betegségeit, egyéb megbetegedéseket, ill. az ehhez kapcsolódó kifejezéseket és magyarázatokat) dolgoztam fel.

A forrásszótárak szókincse természetszerűleg tartalmaz olyan jelentésmezőkhöz tartozó anyagot is, amelyek kevésbé vagy egyáltalán nincsenek kitéve a tér és az idő hatásának, ilyen pl. a test terminológiája. A testrészek megnevezései viszonylag szigorúan behatárolt fogalmaknak minősíthetők, ugyanis a testrészek minden embernél azonos módon találhatók meg (kivéve azokat a személyeket, akik testrészcsonkítást szenvedtek el, vagy veleszületett deformációval kénytelenek élni). Az „ember” jelentésmezőbe olyan kifejezések is hozzátartoznak, amelyek az ember bizonyos jellemzőire és állapotára utalnak, különösen azok, amelyek az egészségi állapotra, azaz az emberi test betegségeire, megbetegedéseire utalnak.

A 18. század végén - 19. század elején megjelent szótárak / lexikonok szerkesztői az új kifejezések forgalomba hozását szorgalmazták, iparkodtak szótáraikba belefoglalni az emberi testre utaló újabb kifejezéseket, illetve az akkoriban ismert betegségeket megnevező orvosi kifejezéseket. Érdekes, hogy a Bobb-féle Szótár anyagában nagyszámú latin nyelvű hivatkozás található az egyes betegségeknél és orvosi kifejezéseknél, ez sok esetben megkönnyíti a betegség azonosítását a orvosi megnevezések alapján.

A Ioan Bobb püspök által szerkesztett Szótár rendkívül színes és gazdag anyagot tartalmaz, a feltárássra váró nyelvi anyag még sok érdekességet rejt, ezért a kutatást nem tekintem lezártnak.